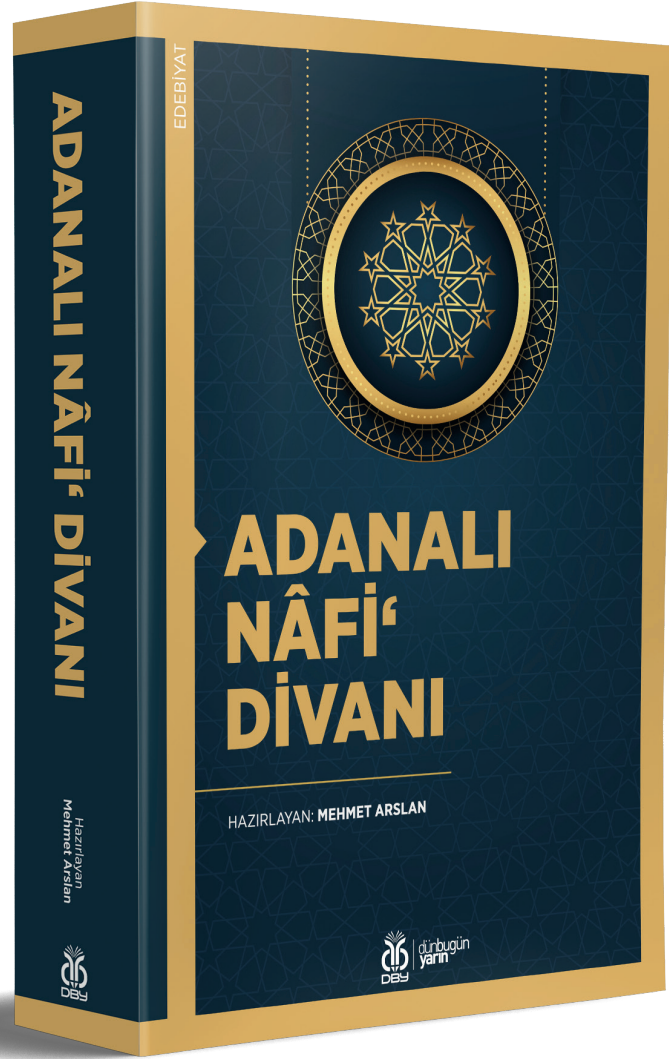

ADANALI NÂFİ' DİVANI

HAZIRLAYAN: **MEHMET ARSLAN**

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2024, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 401
Edebiyat: 210

ISBN 978-625-6063-60-0
Sertifika No: 52315

Baskı Tarihi: İstanbul, 2024

Hazırlayan: Mehmet Arslan

Kitap Editörü: Hakan Yekbaş

Dizi Editörü: Furkan Öztürk

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık: DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.
(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Adanalı Nâfi' Divanı

Hazırlayan: Mehmet Arslan (Prof. Dr.) ; Editör: Hakan Yekbaş (Prof. Dr.)

İstanbul : DBY Yayınları, 2024.

600 s. ; 16,0 x 23,5 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 401)

ISBN 978-625-6063-60-0

1- Edebiyat 2- Divan

İÇİNDEKİLER

Takdim	7
Ön Söz.....	9
Nâfi'nin Hayatı	11
Nâfi'nin Eserleri	17
Divandaki Nazım Şekillerinin Değerlendirmesi.....	47
Divanın Genel Değerlendirmesi.....	55
Divanın Nüshaları, Nüsha Tavsifleri Ve Metnin Kuruluşu.....	57
Nâfi' Divanında Adı Geçen Şahıslar	61
Kaynakça	77

DİVAN

Kasîdeler.....	81
Târîhler.....	224
Gazeller.....	258
Müstezâd.....	488
Mesnevîler.....	490
Murabba'lar	522
Muhammesler.....	529
Tahmîsler	543
Müseddes.....	551

Müsemmen	553
Mütessa'lar	555
Terkib-i Bendler	558
Tercî-i Bendler	577
Nazmlar	582
Kıt'alar	587
Rubâ'iler	589
Müfredler	591
Ma'âz'lar	596
Mısra'lar	599

TAKDİM

Hak bu ki ilmi ile âmil idi
İlm-i edebde pîr ü şâmil idi
Şi'r ü inşâda hem tabîb-i hâs
Şîve-i Osmanî'de kâmil idi

Îrapta mahalli olanlar bilir ki Merhum Prof. Dr. Mehmet Arslan Hocamız kadar serî, rahat ve aynı zamanda neredeyse hatasız Osmanlı Türkçesini okuyan, eski Türk edebiyatının hemen hemen her sahasına hâkim ilim adamı az bulunur. Merhum Hocamız kimsenin kolay kolay cesaret edemediği Vehbî'nin Surnâme'si, Vak'anüvîs Es'ad Efendi'nin Üss-i Zafer'i, tamamlanmasına rağmen henüz yayımlanmamış Seyyid Lokman'ın Hünernâme'si gibi ağıdalı mensur eserleri neredeyse hiç yanlışsız okumuş desek mübalağa etmiş sayılmayız. Bunların yanında divanlar, mesnevîler ve daha önce bahsi bile geçmeyen edebî türler de onun bu kabiliyetinden nasibini almıştır. Eski Türk edebiyatının farklı alanlarına dair yapmış olduğu çalışmaların yanı sıra tarih, felsefe, sinema, tiyatro, musiki, spor vb. konulardaki geniş malumatı da bizleri her zaman şaşırtmıştır. Eskilerin deyimiyle hezârfen ve mütebahhir bir ilim adamı olan Mehmet Hocamız, tevazu ve alçakgönüllülüğü hiçbir zaman elden bırakmamış, ilimden maksadın rızâ-yı İlâhî'yi kazanmak olduğunu söyleyerek âlim vasfının yanına bir de ârif sıfatını eklemiştir. Derslerinde, bilinenlerin bilinmeyenler yanında deryada bir damla mesabesinde olduğunu biteviye hatırlatır ve kelam-ı kibar mahiyetindeki “*İnsan bilmediklerini ayağının altına alsa başı göğe değer.*” cümlesini sık sık tekrarları. Yıllar içinde kendimize düstur edindiğimiz bu ifadenin bir benzerine Nâbi üstadın şu mısralarında tesadüf etmiştim: “*İlim bir lücce-i bî-sâhildir / Anda âlim geçinen câhildir*”

Bugün Hocamız inşallah ebedî mekânında başta Efendimiz iki cihan serveri Hz. Muhammed olmak üzere sevdikleriyle beraberdir. Her daim vird-i zeban olarak duamız da budur. Hocamız bugün her ne kadar aramızda olmasa da sadaka-

câriye hükmünde bıraktığı eserleri ile her daim hatırımızda ve gönlümüzde yaşmaya devam ediyor. Öyle ki hazırlamış olduğu onlarca eserinden istifade ettiğimiz merhum Hocamızın hayattayken tamamladığı ancak yayımlama fırsatı bulmadığı bazı eserleri ne mutlu ki bugün kisve-i tab'a bürünmeye devam ediyor.

Bunlardan biri de Adanalı Nâfi' Divanı'dır. XIX. yüzyılda Nâfi' mahlasıyla şiirler yazan Abdunnâfi' İffet Efendi; şair, yazar ve devlet adamı vasıflarıyla temayüz etmiş bir şahsiyettir. Kaynakların "âlim, şâir, fâzıl, edîb, mü'eddeb" sıfatlarıyla nitelediği Nâfi' Efendi; Arapça ve Farsçayı çok iyi bilen, dîmî ilimlere de son derece hâkim bir âlimdir. Divanı'nın muhteviyatında "kasîde, târih, gazel, müstezâd, mesnevî, murabba', muhammes, tahmîs, müseddes, müsemmen, mütessa', terkîb-i bend, terci'-i bend, nazm, kıt'a, rubâ'î, müfred, matla', mısra'" gibi farklı nazım şekilleriyle söylenmiş 821 manzume bulunmaktadır. Hacimli bir divanın sahibi olan Nâfi'; ayrıca ilmî kudretini ortaya koyan, Arapçaya vukufiyetini ve nesir konusunda yeteneğini gösteren birçok eser telif etmiştir.

Merhum Prof. Dr. Mehmet Arslan Hocamız bu çalışmasında, Nâfi' Divanı'nın metnini üç nüshadan yola çıkarak hazırlamıştır. Ayrıca Nâfi'nin hayatı, ailesi ve eserleri hakkında bilgilere yer vermiş, devamında Divan'ın şekil ve muhtevasına yönelik ayrıntılı bir inceleme yapmıştır.

Hocamızın bu değerli çalışmasını yayına hazırlayan İrfan Güngörür Bey'in şahsında DBY Yayınları çalışanlarına hassaten ve gönülden teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Hakan Yekbaş
Sivas, Aralık 2024

ÖN SÖZ

Nâfi' mahlasıyla şiirler yazan Abdunnâfi' İffet Efendi 1823-1891 yılları arasında yaşamış; şâir, yazar ve devlet adamı nitelikleriyle öne çıkmış bir şahsiyettir. Ramazanoğulları hânedânına mensup olan ve yüzyıllardır ailesinden hem Ramazanoğulları'na hem de Osmanlı'ya hizmet eden birçok değerli devlet adamının yetiştiği Nâfi'; yaşadığı dönemde Müderrislik, Muaccelât Nâzırlığı, Adana Eyâleti Meclis Üyeliği, Adana Mal Müdürlüğü, Halep Meclis-i Kebîri Reislîği, Halep Defterdarlığı, Adana Defterdarlığı, Harput Defterdarlığı, Trabzon Tahkikat Memurluğu, Cezâ'ir-i Bahr-ı Sefid Rûsûm-ı Müctemi'ası Memurluğu, Şam Defterdarlığı, Bağdat Defterdarlığı, Bosna Vilayeti Merkez Mutasarrıflığı, Hersek Mutasarrıflığı, Resmo Mutasarrıflığı, Kastamonu Müstakil Mutasarrıflığı, Ma'mûretü'l-Azîz Müstakil Mutasarrıflığı, Musul Valiliği, Ma'mûretü'l-Azîz Vâlîliği, İntihâb-ı Me'mûrîn Komisyonu Başkanlığı görevlerinde bulunmuş; Rütbe-i Bâlâ, Birinci Rütbe Mecîdî Nişânı ve İran devletinin İkinci Rütbe Şîr ü Hurşîd Nişânı'na sahip önemli bir devlet adamı idi.

Kaynakların "âlim, şâir, fâzıl, edîb, mü'eddeb, mütevâzî, asîl, necîb" sıfatlarıyla nitelediği Nâfi' Efendi; Arapça ve Farsçayı çok iyi bilen, dîmî ilimlere de son derece hâkim olan; İbnülemin'in ifadesiyle "eserleri ilme mensub olanlarca mu'teber ve her sûretde müfîd olan" bir şahsiyettir. Değerli bir şâir olan Abdunnâfi' İffet Efendi, içerisinde "kasîde, târih, gazel, müstezâd, mesnevî, murabba', muhammes, tahmîs, müseddes, müsemmen, mütessa', terkîb-i bend, terci'-i bend, nazm, kıt'a, rubâ'î, müfred, matla', mısra'" olmak üzere 19 farklı nazım şekliyle yazılmış 821 manzûme barındıran ve toplamda 8645 beyitten oluşan hacimli bir divanın sahibidir. Dîvân'ın dışında "En-Nef'u'l-Mu'avvel Fî Tercümeti't-Telhîs Ve'l-Mutavvel, Kâmilü'l-Âsâr Hikâye-i Cihân-dâr, Mahzen-i Esrâr-ı Şu'arâ, Mîzânü'l-Burhân, Mültekatât-ı Hasekiyye, Müntahabât-ı Nâfi'a-i Risâle-i Kuşeyriyye, Nâfi'u'l-Âsâr Nev-bâve-i Simâru'l-Esmâr, Peyâm-ı Sûr, Rehber-i Seyr ü Sülûk, Tercüme-i Âdâb-ı Gelenbevî, Tercüme-i Nuhbetü'l-Fiker, Tercüme-i Nâfi'a-i Devr-i A'lâ (Tercüme ve Şerh-i Devr-i A'lâ-i Muhyiddîn-i Arabî), Tercüme-i Mukaddime-i İbni Hişâm" adlarında 13 mensur eserin de sahibidir. Büyük bir kısmı tercüme olan bu eserler

“Arap Belâgatı, Aruz ve Kâfiye, Klasik Mantık, Genel Olarak Tasavvuf, Tasavvuf İstilahları, Tarikat Âdâbı ve Seyr ü Sülûk Kuralları, Bahs ve Münâzara, Hadis Usulü, Nahiv, Sûnâme, Mensur Hikayeler, Hümâyûn-nâme Hikâyeleri (manzum-mensur)” gibi çok farklı konularda yazılmış olan ve Nâfi'nin derin ilmî kudretini, Arapça'daki bilgi ve yeterliliğini aynı zamanda nesir konusundaki yeteneğini gösteren eserlerdir. Bu özellikleriyle Nâfi', eskilerin “mütebahhir, zülcenâheyn” sıfatlarıyla niteledikleri bugünün anlayışıyla bir “ansiklopedik bilgin” hüviyetini taşıyan bir şahsiyettir.

Devlet adamlığı, şâirliği, mütercimliği, nâsirliği ve âlimliği yönleriyle temâyüz etmiş bir şahsiyet olan Nâfi'nin değeri ne yazık ki günümüze kadar pek takdir edilmemiş ve üzerine farklı yönlerini ele alan çalışmalar yapılmamıştır. Bu düşünceyle biz, tespit ettiğimiz üç nüshasından yola çıkarak Nâfi'nin Dîvân'ını hazırladık. Bu çalışmanın baş kısmında Nâfi'nin hayatı, ailesi, eserleri, tarikatı ve Divan'da geçen şahsiyetlerle ilgili geniş bir araştırma sunduk ayrıca Divan'ı ayrıntılarıyla değerlendirdik. Gözden kaçan hatâlarımızın dâmen-i afv ile setredilmesi ve görülen eksikliklerin tarafımıza bildirilmesi temennisiyle bu eseri okuyucuların istifadesine sunuyoruz. Ve minallâhi't-tevfik ve'l-i'âne.

Prof. Dr. Mehmet Arslan
Sivas, 2018

KAYNAKÇA

- Bağdatlı İsmail Paşa: Hediye-yetü'l-Ârifin Esmâ'i'l-Mü'ellifin ve Âsâri'l-Musannifin, Çev.: Kilisli Rifat Bilge, tsh.: İbnülemin Mahmud Kemal İnal Avni Aktuç, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 1955., C. 1, s. 632.
- BROCKELMANN, Carl: Geschichte der Arabischen Litteratur (GAL): Erster Supplementband, E. J. Brill, Leiden 1943, C. 1, s. 519.
- Bursalı Mehmed Tahir: Osmanlı Müellifleri (Nâfi Maddesi), İstanbul 1333, C. 1, s. 387.
- BÜLBÜL, Tuncay: “Ramazân-zâde Abdünnâfi İffet Efendi ve Kitâb-ı Nâfi'ü'l-Âsâr Nevbâve-i Simârü'l-Esmâr Adlı Eseri”, Turkish Studies, Wolume 7/1, Winter 2012, s. 447-609.
- DURMUŞ, İsmail: TDV İslam Ansiklopedisi (Abdünnâfi İffet Efendi Maddesi), C. 1, İstanbul 1988, s. 288.
- Fatûn: Tezkire-i Hâtimetü'l-Eş'âr (Abdünnâfi Maddesi), İstanbul 1271, s. 394.
- İMAMOĞLU, Taha: “Ramazanzâde Abdünnâfi İffet Efendi'nin Nuhbetü'l-Fiker Şerhi: El-Eserü'l-Mu'teber Fî Tercemeti Nuhbetü'l-Fiker”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Anadolu'da Hadis Geleneği ve Dâru'l-Hadisler Sempozyumu Bildirileri, Samsun 2011, s. 325-336.
- İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal: Son Asır Türk Şairleri (Nâfi Maddesi), Dergah Yayınları, İstanbul 1988, C. 2, s. 1069-1076.
- KILIÇ, Faruk: Abdünnâfi İffet Efendi'nin Mizani Şerh-i Mütercimi Burhan Adlı Eserinin Tahlil ve Değerlendirmesi (Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2008.
- KÖMBE, İlker: “Osmanlı Türk Düşüncesinde Münâzara İlmi ve Abdünnâfi İffet Efendi'nin Tercüme-i Âdâb-ı Gelenbevî Adlı Eseri, Divan İlmî Araştırmalar Dergisi, S. 20 (2006/1), s. 119. 167.
- KÖMBE, İlker: “Osmanlı Türk Düşüncesinde Münâzara İlmi ve Abdünnâfi İffet Efendi'nin Tercüme-i Âdâb-ı Gelenbevî Adlı Eseri (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi İstanbul 2004.
- Mehmed Süreyya: Sicill-i Osmânî (Abdünnâfi Efendi, Ramazân-zâde Maddesi), İstanbul 1311, C. 3, s. 492-403.

Ömer Rıza Kehhâle: Mu'cemü'l-Müellifin: Terâcimü Musannifi'l-Kütübi'l-Arabiyye, Matbaatü't-terakkî, Dımaşk 1957/1376, C. IV, s. 199.

TUMAN, Mehmet Nail: Tuhfe-i Naili (Nâfi Maddesi): Ankara 2001, C. 2, s. 1021.

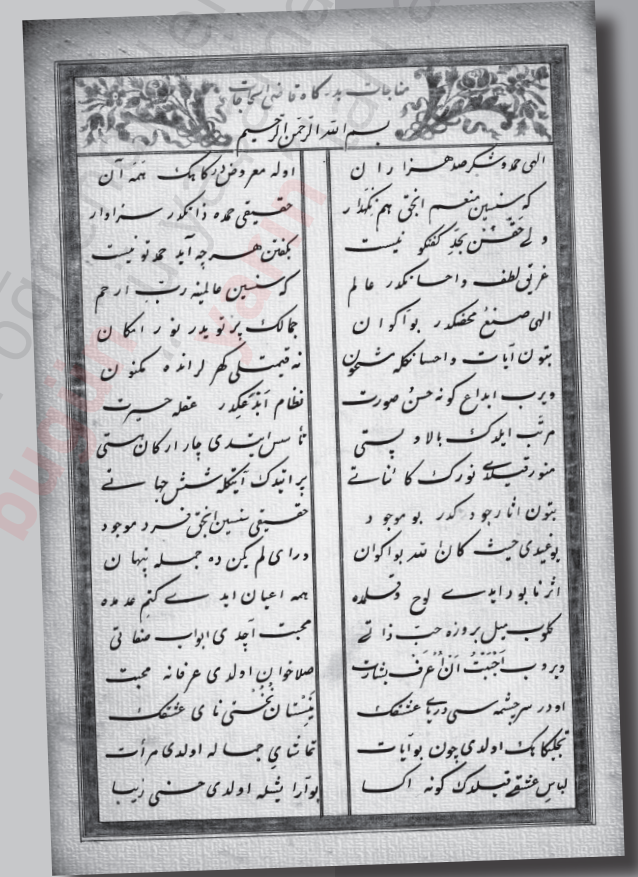
Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Nâfi Maddesi): Dergah Yayınları, İstanbul 1986, C. 6, s. 497.

Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi (Nâfi Maddesi): Kültür Bakanlığı Yayınları, C. 6, Ankara 2006, s. 492.

Adanalı Nâfi'

DİVAN

METİN

KASİDELER

1- Münâcât (A: 4b, Ü1: 4b)¹

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 1 Şevk-i evşâfiñla yâ Rab ıtab'ı vekkâd eylediñ
Hîre-sâz-ı çeşm-i dil bir şem'i îkâd eylediñ
- 2 Ben nice vaşşâf olam vaşfiñda 'âciz kâ'inât
Şeb-nemiñ gerçi kabûlin mihre mu'tâd eylediñ
- 3 Kâbil-i iğşâ mıdır emvâc-ı baır-ı bî-kerân
Kim bu kenziñ naqdini mâ-fevķ-i a'dâd eylediñ
- 4 Bî-heyûlâ şûret-i zîbâlar iksâ eyleyüp
Bunca maşnû'âtı kün emrinle îcâd eylediñ
- 5 Berķ urup ğayb-ı hüviyyetden cemâl-i enveriñ
Mihr ü mâh ile nücûm-ı çarķı îkâd eylediñ
- 6 Eyleyüp peygâm-ı ħubb-ı ma'rifet qar'-ı şımâĥ
Dillere âyîn-i 'aşķı keşf ü irşâd eylediñ
- 7 Eyleyüp her şınfa ilbâs-ı vücûd-ı müste'âr
Cümle 'âlemden ğınâ-yı zâtıñ işhâd eylediñ
- 8 Gerçi ef'âliñ degil kaı'â mu'allel bi'l-ġaraz
'Ayn-ı ħikmetdir ne kim icrâ vü irâd eylediñ
- 9 Gûy-ı çevgân eyleyüp eflâki dest-i kudretiñ
Rûz u şeb gerdân-ı fûşat-ġâh-ı eb'âd eylediñ
- 10 Haddi yoķdur kimseniñ aşlâ nizâ' u şirkete
Mâlikisin mülküni ma'mûr u âbâd eylediñ
- 11 Eyleyüp şer'-i müniri rehber-i dâr-ı felâĥ
Kâbilân-ı rüşdi tevfiķiñle irşâd eylediñ

¹ Manzume başlıklarının veya numaralarının ardından gelen parantez içindeki harf ve sayılar, o manzumelerin hangi nüshada ve hangi varaklarda olduğunu göstermektedir. "A: Almanya Berlin Milli Kütüphane, No: Ms.. Or. Quart 1367 numaradaki nüsha; Ü1: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, İbnülemin No: 2534 numaradaki nüsha; Ü2: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, İbnülemin No: 2896 numaradaki nüsha.

- 12 Hışse-dâr-ı nûr-ı merşûs-ı hidâyet olmayan
Niçe nâ-kâbilleri maḥzûl-i ilhâd eylediñ
- 13 Feyziñi icâb-i isti'dâda tevfiḳ eyleyüp
Gül güler bülbüllere ta'lîm-i feryâd eylediñ
- 14 Kûdegân-ı mekteb-i 'aşka virüp ders-i nihân
'Ârif-i 'ilm-i ledün dâna vü üstâd eylediñ
- 15 La'lini şîrîn idüp şehd-i cemâliñle kimin
Kimisin kûh-ı celâliñ üzre Ferhâd eylediñ
- 16 Ser-keş-i bâğ-ı ta'alluḳken niçe ehl-i hevâ
Âb-yâr-ı raḥmetiñle serv-i âzâd eylediñ
- 17 Eyleyüp yek-müş-t-i ḥâki ser-firâz-ı tâc u taḥt
Kimisin 'âdil kimisin şâh-ı bî-dâd eylediñ
- 18 Mebde'-i icâd idüp nûr-ı ḥabîb-i a'zamı
Neşr-i envâr-ı şuhûda şem'-i vekḳâd eylediñ
- 19 Kâbe kavseyni ev-ednâ'da o 'abd-i ḥâşîñi
Üdnü minnî şadrına i'lâ vü iş'âd eylediñ
- 20 Maḥrem-i bezm-i ḥarîm-i lî-ma'allâh eyleyüp
Tâb-ı çeşmin kuhl-i mâ-zâğ ile müzdâd eylediñ
- 21 Âteş-i Fûrs'i reşâs-ı raḥmet ile söndürüp
Nûr-ı tevḥîdiñle kevni rûşen ü şâd eylediñ
- 22 Zîb-i ḳadd-i servi ḳıldıñ ḳum fe-enzir ḥul'atin
Nuşret-i dîniñde şâhib-seyf ü ecnâd eylediñ
- 23 Râyet-i innâ fetahnâ ile te'yîd eyleyüp
Nuşret-i innâ kefeynâ ile imdâd eylediñ
- 24 Nâmını iklîl-i re's-i sûre-i ṭâhâ idüp
Nûrını zîb-i ruḥ-ı âbâ vü ecdâd eylediñ
- 25 Ḥaşmını ifḥâm idüp i'câz-ı Ḳur'ân-ı mübîn
Vaşfını Tevrât u İncîl içre îrâd eylediñ
- 26 Âl ü aşḥâbın ḳırup necm-i tarîḳ-i ihtidâ
Çâr-yârını ḥıyâm-ı dîne evtâd eylediñ
- 27 Ümmet-i merḥûmesini eyleyüp ḥayru'l-ümem
Emr-i bi'l-ma'rûf ile me'mûr-ı irşâd eylediñ
- 28 Şükrini îfâya yoḳdur iḳtidârı milletîñ
Bunca tebşîrât-ı âyâtıñla dil-şâd eylediñ
- 29 Yâ nice eyler edâ şükrin bu 'abd-i nâ-tüvân
Nûr-ı îmânı bi-ḥamdillâh Ḥudâ-dâd eylediñ
- 30 Raḥmet-i maḥzûñ ile eyyâmını es'âd idüp
Bunca sâl iḥsânını bîrûn-ı ta'dâd eylediñ

- 31 Keşret-i 'iştân ile kesmem ümîd-i luṭfuñı
Niçe mücrim ḳulları şâyân-ı es'âd eylediñ
- 32 Ḥâ'ib itme ey kerem kânı bu 'abdiñ Nâfi'i
Bunca 'âşî ḳulları 'afvîñla âzâd eylediñ
- 33 Ḳıl derûnum maḥzen-i esrâr-ı 'ilm ü ma'rifet
Kenz-i luṭfuñla nice vîrânı âbâd eylediñ
- 34 Şad-şalât olsun resûle âl u aşḥâbıyla kim
Ḳullarıñ-çün pîşvâ-yı râh-ı irşâd eylediñ

2- Münâcât Be-Dergâh-ı Ḥazret-i Ḳâḏî'l-Ḥâcât (Ü2: 1b)

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 1 Yoğ iken 'âlemleri tekvîn ü icâd eylediñ
Cümlesin feyz-i muḳaddes ile âbâd eylediñ
- 2 İtmeyüp ef'âliñi ḳaṭ'â mu'allel bi'l-ğarâz
'Âlemi maḥz-ı meşîyyet ile bünyâd eylediñ
- 3 Ḥıdmet-i ber-rüste vü ber-beste-i maḥlûḳ idüp
Her zebâna sübhâ-i tesbîhiñ evrâd eylediñ
- 4 Mebde'ü'l-icâd idüp nûr-ı Ḥabîb-i ekremi
Şem'ine hestî-i mevcûdâtı îḳâd eylediñ
- 5 Bî-sütün ref' eyleyüp eflâki mânend-i ḥıyem
Ḳudret-i ḥayret-nümûn-ı ḥuşı işhâd eylediñ
- 6 Gebr ü Tersâ'yı vazîfe-ḥor-ı eltâf eyleyüp
Ni'met ü iḥsânını bîrûn-ı a'dâd eylediñ
- 7 Gösterüp peygamberân ile 'ibâda râh-ı dîn
Kimisin ṭâğî kimisin emre münḳâd eylediñ
- 8 Müşrikîne eyleyüp âmâde-i nâr-ı lazâ
Mü'minîne ni'met-i firdevsi i'dâd eylediñ
- 9 Setr için andan ma'âşî-i 'ibâd-ı ez'afî
Kûh ile çeşm-i zemîne vaz'-ı evtâd eylediñ
- 10 Âsumânı zînet-i encümle pür-zîb eyleyüp
Şun'-ı pâkiñ ile reşk-i levḫ-i Bihzâd eylediñ
- 11 Ḳâbil ü nâ-ḳâbile feyziñde buḫluñ olmayup
Nice dâna-dilleri nâ-dâna i'bâd eylediñ
- 12 Eyleyüp yek müş-t-i ḥâki pâdişâh-ı kâm-rân
Kimisin 'âdil kimisin şâh-ı bî-dâd eylediñ
- 13 Ḥâzin-i firdevs iken maḥz-ı gurûr-ı nefis için
Laṭme-i la'net ile iblîsi îṭrâd eylediñ
- 14 Ser-keş-i bâğ-ı ta'alluḳken nice ehl-i hevâ
Gülsitân-ı ihtidâda serv-i âzâd eylediñ

- 15 Mekteb-i 'aşka duhûl itmiş nice tıfl-ı dili
Şâhib-i 'ilm-i ledün dâna vü üstâd eylediñ
- 16 Peyrev-i pâ-yı kirâm olup seg-i Aşhâb-ı Kehf
Mazhar-ı feyz-iñ kılup şâyân-ı irşâd eylediñ
- 17 Çün şerî'at râhını nehc-i haqîkat eyleyüp
Râh-ı ehl-i 'aşkı secd-i şımf-ı zühhâd eylediñ
- 18 Neş'e-i feyz-i tecellîyi Hudâvendâ müdâm
Güllere hânde hezâra âh u feryâd eylediñ
- 19 Kimisin şehd-i cemâliñle idüp şîrîn-leb
Kimisin kûh-ı celâliñ üzre Ferhâd eylediñ
- 20 Len-terânî micmerin kıldıñ Kelîm'iñde fîrûz
Sîne-i Tûr üzre dâğ u sûz-ı ekbâd eylediñ
- 21 Rû'yet-i dîdâra taşşış eyleyüp maḥbûbuñı
Şandalî-i lâ-mekânîñ üzre iḳ'âd eylediñ
- 22 Raḥmet-i 'âlem olup ol efdâlü'r-rüslü'l-kirâm
Ḳadrini mecmû'-ı maḥlûḳ üzre iş'âd eylediñ
- 23 Maḥz-ı şer'-i enverin maḥrûs-ı nesh itmek için
Âḥîrû'l-izmânı vaḳt-i ba's u milâd eylediñ
- 24 Hedm-i zulmet-gâh-ı küfr ile şeb-i milâdda
Ṭâḳ-ı Kisrâ'yı o şeb vîrân u berbâd eylediñ
- 25 Maḥrem-i bezm-i ḥarîm-i lî-ma'allâh eyleyüp
Nûr-ı çeşmin kuḥl-i mâ-zâğ ile müzdâd eylediñ
- 26 Nâmını iklîl-i re's-i sûre-i Ṭâhâ idüp
Nûrını zîb-i ruḥ-ı âbâ vü ecdâd eylediñ
- 27 Zîb-i ḳadd-i servi kıldıñ ḳum-fe'enzir ḥul'atin
Emr-i iblâğın için serdâr-ı ecnâd eylediñ
- 28 Râyetin innâ fetaḥnâ ile te'yîd eyleyüp
Nuşret-i innâ kefeynâ ile imdâd eylediñ
- 29 Eyleyüp fevh-i fe-terḳâ ile ta'fîr-i meşâm
Ümmet-i merḥûmeyi maḥbûr u dil-şâd eylediñ
- 30 Keşf-i minhâc-ı şefâ'atle muraḥḥaş eyleyüp
Rûḥını gufrân-ı bî-pâyâna mirşâd eylediñ
- 31 Ḥaşmını i'câz-ı Ḳur'ân ile ifḥâm eyleyüp
Vaşfını Tevrât u İncil içre îrâd eylediñ
- 32 Çâr-yâr-ı bâ-şafâyı eyleyüp erkân-ı dîn
Ḥaydar-ı Kerrâr'ı şâhib-şer'a dâmâd eylediñ
- 33 Bâde-nûşân-ı şehâdet-çün sipeh-sâlâr idüp
Mâtem-i sıbteyn ile dünyâyı nâ-şâd eylediñ

- 34 Ey Kerîm ü Erḥam u Ğaffâr u Settâru'l-'uyûb
'Abdiñi râh-ı münâcât üzre irşâd eylediñ
- 35 Ḳıl zebânım maḥzenü'l-esrâr-ı 'ilm ü ma'rifet
Râh-ı şî'ri çün baña feyz-i Hudâ-dâd eylediñ
- 36 Keşret-i 'işyân ile kesmem ümîd-i luṭfuñı
'Afv-ı cürm-i ehl-i 'işyânıña mu'tâd eylediñ
- 37 Maḥz-ı luṭfuñla olup bî-keslere feryâd-res
Mültecî-i bâbıña her demler imdâd eylediñ
- 38 Nâfi'â şem'-i münâcât-ı Cenâb-ı Erḥam'ı
Şu'le-baḥşâ-yı fetîl-i ṭab'-ı vaḳḳâd eylediñ
- 39 Sükker-i na'tı idüp âb-ı münâcât ile mezc
Ḳand-i nuṭḳı ḡıḃta-baḥş-ı şehd-i ḳannâd eylediñ

3- Na't-ı Şerîf-i Ḥazret-i Nebevî (A: 5b, Ü1: 5b)

(Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün)

- 1 Ḥabbezâ zât-ı kerîm-i Ḥazret-i Peyḡamberî
Ser-firâzân-ı cihânîñ dürrütü't-tâc-ı seri
- 2 Rûşenâdır nûr-ı zâtından felekde mihr ü mâh
Encümi pertev-gedâ kıldı cemâl-i enveri
- 3 'Aḳl-ı evvel şu'le-i idrâkine pervânedir
Nûr-ı tâbân-ı haḳâ'ıḳdır fîrûğ-ı 'unşuri
- 4 Cümletü'l-erḳâm-ı kevne çekmese ḥaṭṭ-ı zuhûr
Dest-i gerdûna virilmezdi zamânîñ defteri
- 5 Ḳabza-i ḥükmindeyir peyveste ḥabl-i kâ'inât
Neşr ider envâr-ı şer'in âsumânîñ ḥâveri
- 6 Emr ü nehyi ḥükmi-ḳânûn-ı 'adâletdir bütün
Zât-ı feyz-âyâtıdır fevz ü felâḥıñ rehberi
- 7 Revnaḳ-ı gülzâr-ı 'âlem 'ârızından muḳtebes
Ravza-i sebz-i edebdir feyz-i ḥulḳıyla ṭarî
- 8 Dâmen-i pâki muḳaddesdir ḡubâr-ı zelleden
Dürc-i baḥr-ı 'işmetiñ nâ-dîde dürr-i ezheri
- 9 Füşat-ı ḥulḳı degildir ḥadd-i miḳyâs-ı ḥayâl
Baḥr-ı teyyâr-ı kemâlâtıñ yegâne gevheri
- 10 Zehre-i bedri dü-nîm itmez mi bir fermân ile
Mevkib-i iclâlidir çarḥıñ ser-â-pâ aḥteri
- 11 Ḥarḳ-ı deycûr-ı 'adem ḳâbil mi idi âdeme
Olmasaydı nûr-ı zât-ı enveriniñ mazharı
- 12 İtmeseydi dest-i beyzâ-yı Kelîm'i tâb-dâr
Zabṭ iderdi yâ nice elde 'aşâ-yı ejderi

ADANALI NÂFİ‘ DİVANI

Nâfi‘ mahlasıyla şiirler yazan Abdunnâfi‘ İffet Efendi, 1823-1891 yılları arasında yaşamış; şâir, yazar ve devlet adamı vasıflarıyla temayüz etmiş bir şahsiyettir. Kaynakların “âlim, şâir, fâzıl, edîb, mü‘eddeb” sıfatlarıyla nitelediği Nâfi‘ Efendi; Arapça ve Farsçayı çok iyi bilen, dînî ilimlere de son derece hâkim bir âlimdir.

Aynı zamanda iyi bir şair olan Nâfi‘, muhtevasında “kasîde, târih, gazel, müstezâd, mesnevî, murabba‘, muhammes, tahmîs, müseddes, müsemmen, mütessa‘, terkîb-i bend, tercî‘-i bend, nazm, kıt‘a, rubâ‘î, müfred, matla‘, mısra” gibi farklı nazım şekilleriyle söylenmiş 821 manzume barındıran hacimli bir divanın sahibidir. Abdunnâfi‘ Efendi, Divan’ın dışında ilmî kudretini ortaya koyan, Arapçaya vukufiyetini ve nesir konusunda yeteneğini gösteren birçok eser de telif etmiştir.

Merhum Prof. Dr. Mehmet Arslan Hocamız bu çalışmasında, Nâfi‘ Divanı’nın metnini üç nüshadan yola çıkarak hazırlamıştır. Ayrıca Nâfi‘nin hayatı, ailesi ve eserleri hakkında bilgilere yer vermiş, devamında Divan’ın şekil ve muhtevasına yönelik ayrıntılı bir inceleme yapmıştır.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-6063-60-0

9 786256 063600